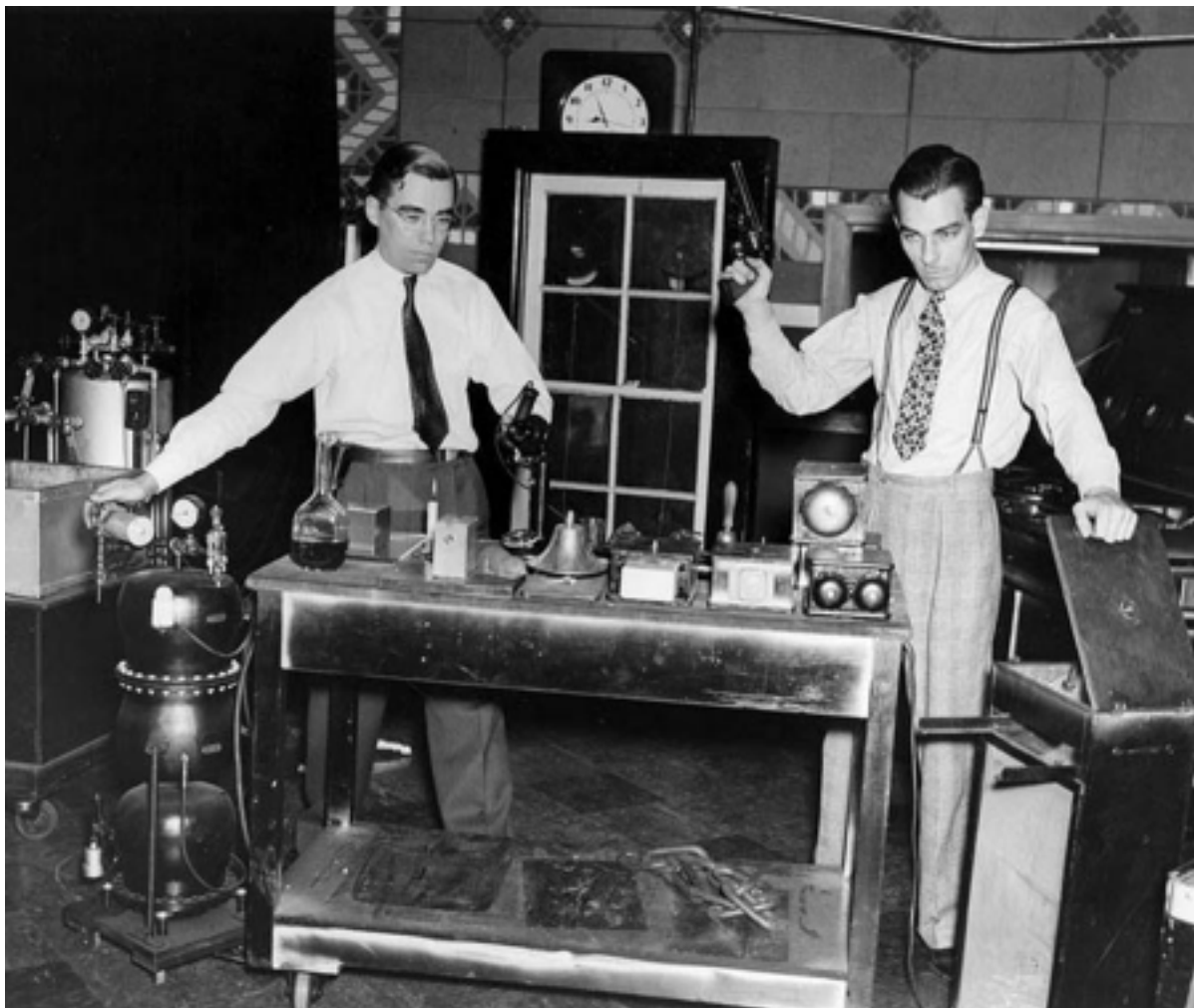

Forhøret over Lucullus - et hørespil fra radioens guldalder.

Fra midten af 20'erne og frem til fjernsynet blev almindeligt i løbet 60'erne var Radioteateret den måde som de fleste "almindelige" mennesker gik i teateret på og hørespillet udviklede sig efterhånden til en selvstændig genre med egne virkemidler og dramaturgi.

Hørespillene var dengang store produktioner som indvolverede mange forskellige faggrupper lydteknikere, skuespillere, musikere og ikke mindste geräuschemacherne eller foley artisterne.

Geräuschemacherene lavede lyde: hestetramp og vrinsken, tunge trin på trappen, pistolskud og alle de andre lyde der skulle til for at studieoptagelserne til fremstå som realistiske. De brugte alle mulige ting og genstande for at skabe en så virkelighedstro stemning som muligt, så ofte lignede deres arbejdsområde en stor skrammelplads, fordi de hele tiden måtte eksperimenter sig frem.

I de første mange år foregik alt på en gang og det hele blev skåret direkte i en grammofonplade eller sendt live.

Man placerede et symfoniorkester, skuespillere og geräuschemacherne omkring en instruktør i et studie og så gik man i gang. Derfor gjaldt det om at lade være med hoste, tabe noget eller lave fejl for så skulle man begynde forfra. Ved live transmissioner kunne fejl være fatale, hvis illusionen om tid og sted blev brudt.

En del hørespil var så populære at der var meget få mennesker på gaderne mens de blev sendt. Familierne samledes omkring radioen og lyttede til spændende kriminalserier eller gysere. I Danmark blev især "Gregory-mysteriet" fra 1954 og "Sivah-skriget" fra 1956 hørt af mange tusind mennesker.

Orson Wells instruerer "Klodernes Kamp"

Det mest berømte hørespil er dog "Klodernes Kamp" instrueret af Orson Wells (1938). Det opskræmte store dele USA og sendte folk på flugt for en hær af aliens, der var landet i på nøje angivne steder og nu var på vej i forskellige retninger. Hørespillet var bygget op som en reportage med flere journalister der berettede fra forskellige steder i landet og folk der ikke havde hørt introduktionen til hørespillet troede at det var virkelighed.

Om "Forhøret over Lucullus".

Forhøret over Lucullus er skrevet 1939 til Sveriges Radio og er dermed fra den tid hvor alt foregik i et "take". En indspilning med den tids teknik ville have krævet mindst 60 mennesker i studiet - på en gang.

Stykket blev dog først uropført langt senere, hvor de tekniske muligheder var betydeligt bedre. Den seneste opførelse fandt sted i 1974 i Schweiz. Dette er den første opførelse i Norden.

Forhøret over Lucullus følger sig naturligt ind i rækken af skuespil, hvor Brechts bruger historiske personer, begivenheder og steder eller myter som udgangspunkt for sine stykker. Han har skrevet

med inspiration fra biblen, græske filosoffer, kendte videnskabsmænd, kinesiske myter og gangstere i Chicago, blot for at nævne nogle få af hans inspirationskilder.

Lucullus var en romersk politiker og feltherre. I forestillingen repræsenterer han politikere og hærførere til alle tider, der påstår at de fører krig i befolkningens, nationens eller det godes interesse.

Stykket starter efter Lucullus er død. Hans storslåede ligtog bevæger sig gennem Rom, mod hans gravmæle ved Via Apia. Der tages afsked ved graven, men vi følger med Lucullus ind i dødsriget, hvor en domstol venter på ham! Har hans gerninger været gode - til gavn for menneskeheden?

En gammel kone i domstolens venteværelset forklarer det sådan:

*“Han der siger de,
Har ført et uskyldigt liv og formået
At gavne sin medmennesker, for
Om et menneske har kunnet gavne
Lægger de størst vægt på. Værsgod, siger de til ham:
Gå ind og hvil dig. Men de andre
Varer forhøret nu ofte dagevis, særlig med dem
Som har sendt en herved i skyggeriget, før
Hans tilmålte tid var ude.”*

Domstolen - Dødsretten - består af en formand en Dødsdommer og fem nævninge. Der føres desuden en række vidner hvis skæbne på forskellig måde på forskellig er knyttet til Lucullus liv og felttog.

Det væsentligste emne i retssagen bliver krigen.

Lucullus siger at kun han og hans slags forstår krigen og hævder at almindelige mennesker ikke kan bedømme hans gerninger som general og feltherre. Det kan kun folk der har forstand på de dele, og han vil have andre med de samme erfaringer til at vidne for sig. Derfor bliver et af de vigtige temaer i handlingen, hvem der forstår krigen.

Lucullus:

*“Jeg protesterer.
Hvordan kan de der ikke forstår sig på krig
Bedømme krigen”*

Fiskekonen:

*“Jeg forstår krigen. Min søn
Faldt i den.”*

Nævninge konkluderer at fiskekonen forstår krigen og da de fleste vidner er ofre for krigen hjælper Lucullus argumenter ham ikke. Selv da stenfigurerne på hans sejrfrise får lov til at tale vidner de fleste imod ham. Der er ingen der i sidste ende kan forsvare ham og krigen!

Forestillingen lægger derfor op til en diskussion om både magtens og krigens legitimitet - kan krigen retfærdiggøres!

Om denne iscenesættelse

I denne version af hørespillet har vi valgt at bibeholde den oprindelige tekst, i en oversættelse af Ivan Malinovski fra 1965, men har ladet elektronikkomponisten Sofie Nielsen aka Tonefromdenmark skabe et elektronisk lydunivers og ny musik til forestillingen. Stykket er indspillet i surround - sound og opføres i en mørkelagt biografsal.

Fra optagelserne i oktober 2017 på "Spillestedet Harders" i Svendborg

Links:

En sjov dansk udgave af "Klodernes Kamp":

<https://www.dr.dk/bonanza/serie/275/klodernes-kamp/62533/boerneradio---klodernes-kamp-0115>

Original udgaven "War of Worlds" på Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=dQQNKJaUQQc>

Gregory-Mysteriet:

<https://www.dr.dk/bonanza/serie/334/gregory-mysteriet/10375/gregory-mysteriet-0110-med-hilsen-fra-mr-gregory>